

Michal Kovář
Ústav germánských studií FF UK
odd. finských studií

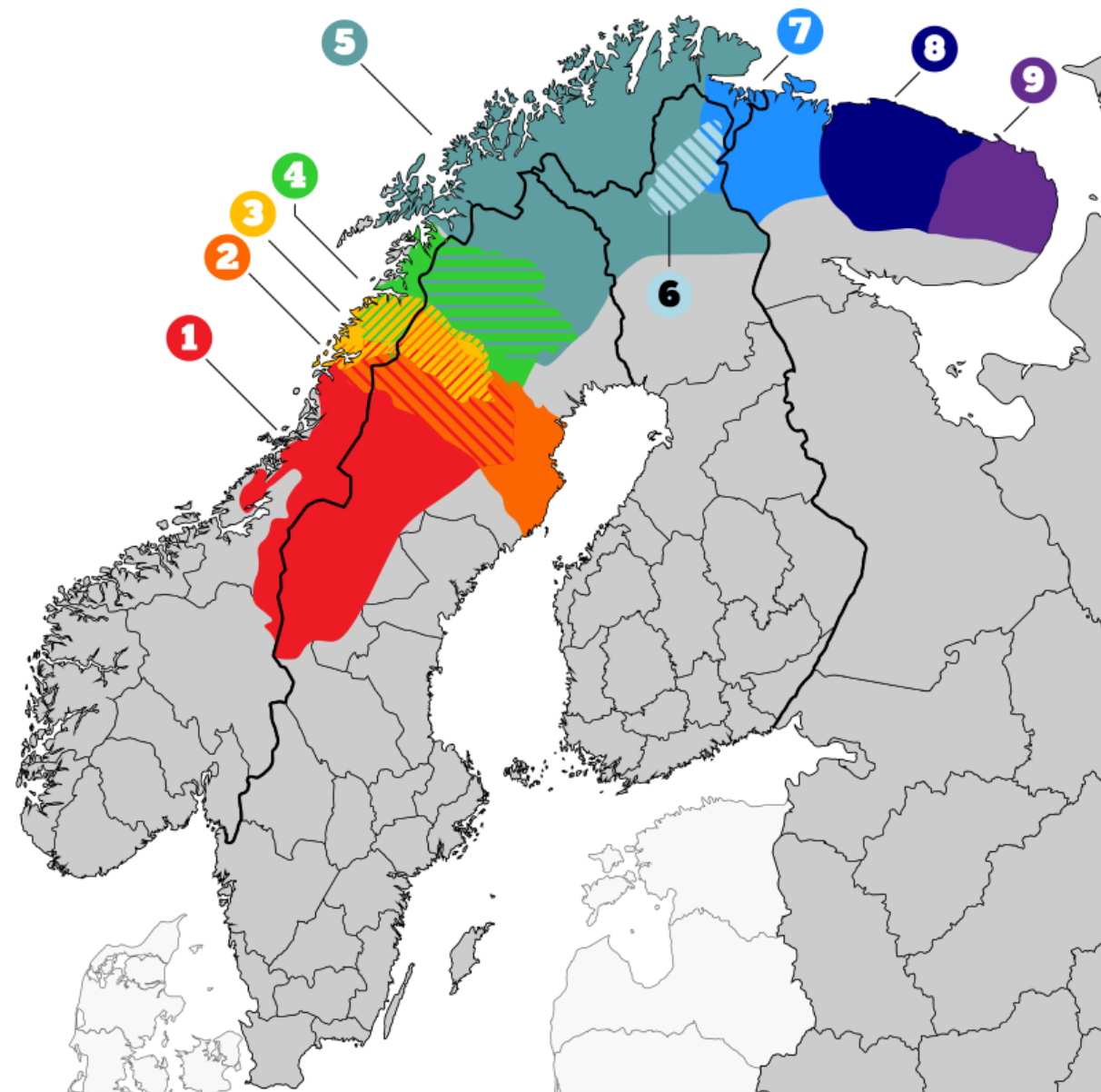
Minikurs severní sámštiny

Evropský den jazyků 2025

Fotografie: Václav Marek

1. jižní sámština
2. umeská sámština
3. piteská sámština
4. luleská sámština
- 5. severní sámština**
6. inarijská sámština
7. skoltská sámština
8. kildinská sámština
9. terská sámština

Zdroj: Wiki

Počet mluvčích 25–30 tisíc

Nejrozšířenější sámský jazyk

Písemné památky od 17. století

Vytváření ústrojně psané podoby od 1. poloviny 19. století (Rasmus Rask a Nils Stockfleth)

Jazyková norma (spisovný jazyk) v 70. letech 20. století

Původ: uralské jazyky > ugrofinské jazyky > permskofinské jazyky / fennické jazyky > sámskofinské jazyky > sámské jazyky

Fin *käsi* SaN *giehta* Hun *kéz* ‚ruka‘

Fin *kala* SaN *guolli* Hun *hal* ‚ryba‘

Biilijaure noaide birra

Son lei maid imaš ja gose ibmašeabbo, go lea goasge gullun. Son lei okti vuoddjam girkuai naudiin, ja son vujii visut meaddel oba girko-veaga. Ja de dat, go bođii girko-baikkai, ja oidni, ahte naude sus lei vuojanin, muhto de dat lappui dat su vuojan. Ja go girko-veakka lei vuoddjeme ruoktot, de dat noaide fas bođii naudiin ja manai fas meaddel visut olles veaga ja lei ovdal dalos go iežat, ja de dat lappui fas su vuojan.

Ja okti son lei nubbiin noidiin bargame dahje gižžodeame dahje gistaleame dahje riidaleame; ja de lei dat nu, go lei noaidastallame, de rumaš lei jabmen ja heagga lei heaggaiguim. Ja de lei fas okti gižžodeame nubbiin gievrastallame, ja de gildii akkas, ahte ii galga likkastattet su rubmaša, go son lea nokkame, ja dat noki nu, ahte ii leam heagga ii veahašge. Ja de lei okti nokkam, ja de akka algii suoppalastet latte, ja de dat sirdelii su veahaš, ja de dat likkasii, ja de vulgii ja dajai, ahte de dal vearroto geavai. Ja de vulgii olgus ja manai hui hoappos jaure-gađđai, ja das lei jaure-gađđes stuora geađge, ja de son čievčastii dam geađge, ja de dat jottai, ja manai oktan deina geđgiin rasta jaure. Ja nubbe bealde jaure lbake, ja de manai dohko bakte-luoddaneabmai, ja dobbe lea dalnai. Ja de biru oažžui reanngas lusas helvihii.

Johan Turi: O noidu od Biilijaure (Piilijärvi)

Byl také podivný, snad ten nejpodivnější, o jakém kdo kdy slyšel. Jednou jel do kostela na vlčím spřežení a všechny ostatní poutníky předjel. A když dojeli před kostel, viděli, že má namísto tažného zvířete vlka, ale ten vlk pak zmizel. A když pak jeli farníci domů, ten noid kolem nich zase s tím vlkem projel a znovu je všechny předjel a domů dojel jako první a to zvíře zase zmizelo.

Jednou pracoval, či spíše bojoval, měřil sílu nebo se hádal s jiným noidem; a když prováděl kouzla, jeho tělo bylo mrtvé a duše odešla s duchy. A jednou chtěl znovu bojovat s nějakým silným noidem. Řekl tedy své ženě, že se nesmí, zatímco on bude spát, jeho těla dotknout. A spal tak hluboce, jako by v něm nebylo ani trochu života. Tak jednou spal a jeho žena začala trochu zametat podlahu, takže s ním lehce hýbla, a pak on vstal a odešel a pravil, že se stalo něco špatného. A pak vyšel ven a scházel rychlým krokem dolů ke břehu jezera a tam na břehu ležel velký kámen a on do něj kopl, kámen se odvalil a společně s kamenem šli přímo přes jezero. A na druhé straně jezera byla skalní stěna a v ní rozsedlina a do ní vešel a je tam dodnes. A tak dostal ďábel zpátky svého sluhu do pekla.

Pravopis a hláskosloví

a, á, b, c, č, d, ě, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, ň, o, p, r, s, š, t, ě, u, v, (y,) z, ž

Spřežky dj, tj, nj /d', t', ň/

Dvojhlasčky ie uo oa

Dlouhé souhlásky
(ďď, pp...)

Čieža čáhppes cizáža čohkkájit ja čuhket čázi čoliid čađa čoavjái.

Sedm černých ptáčků sedí a polyká vodu skrze střevo do žaludku.

Jména

Mluvnické kategorie: číslo, pád, (vzor,) posesivita

	j.č.	mn.č.
NOMINATIV	beana	beatnagat
GENITIV	beatnaga	beatnagiid
ILLATIV	beatnagii	beatnagiidda
LOCATIV	beatnagis	beatnagiin
COMITATIV	beatnagiin	beatnagiiguin
ESSIV		beanan

A co posesivita?

Posesivita

Sg Gen PxSg1

Sg Gen PxSg2

Sg Gen PxSg3

Sg Gen PxDu1

Sg Gen PxDu2

Sg Gen PxDu3

Sg Gen PxPl1

Sg Gen PxPl2

Sg Gen PxPl3

...

beatnagan

beatnagat

beatnagis

beatnageame

beatnageatte

beatnageaska

beatnageamet

beatnageattet

beatnageaset

Sloveso

Mluvnické kategorie:

číslo, čas, způsob, (vzor)

Množství jmenných tvarů (infinitivy,
příčestí)

mannat	SG	DU	PL
1	manan	manne	mannat
2	manat	mannabeahti	mannabehtet
3	manná	mannaba	mannet

záporové sloveso se časuje v přítomném čase a vyjadřuje osobu, číslo a některé způsoby

SG		DU		PL
IND	in it ii		ean eahppi eaba	eat ehpet eai
IMP	allon ale allos		allu alli alloska	allot allet alloset

Nejsem Laponec.

*Mun **in** leat sápmelaš.*

Habitativní věta

Já mám soba.   *Mus lea boazu.*

Giitu!

Děkuji!

Leage buorre!

Prosím!

Dearvva!

Nazdar!

Bures!

Ahoj!

Buore beaivvi!

Dobrý den!

Ipmel atti!

Dobrý den!

Ándagassii!

Promiň(te)!

Mu namma lea Mihkal.

Mé jméno je Michal.

Mii du namma lea?

Jak se jmenuješ?

Lean eret Prahas, muhto orun Kerskos.

Pocházím z Prahy, ale žiji v Kersku.

Díky za pozornost!

